

**ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА И БЕЗА
АГЕНЦИЈА ЗА БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА**

**СМЈЕРНИЦЕ ЗА МЈЕРЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ
ИНДИКАТОРА БЕЗБЈЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У
РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ**

**GUIDELINES FOR MEASUREMENT AND
MONITORING OF THE ROAD SAFETY PERFORMANCE
INDICATORS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA**

Бања Лука, 2019. године

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА И ВЕЗА
АГЕНЦИЈА ЗА БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА

СМЈЕРНИЦЕ ЗА МЈЕРЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ ИНДИКАТОРА БЕЗБЈЕДНОСТИ
САОБРАЋАЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

GUIDELINES FOR MEASUREMENT AND MONITORING OF THE ROAD
SAFETY PERFORMANCE INDICATORS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

© 2019 Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске
Змај Јове Јовановића 18, Бања Лука

ПРЕДГОВОР

Агенција за безбједност саобраћаја реализовала је стратешки пројекат под називом „*Методологија за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској и њихов значај за стратешко управљање безбједношћу саобраћаја*“ са циљем постављања основа за развој одрживог система праћења индикатора безбједности саобраћаја на националном и локалном нивоу. Методологија која је проистекла из претходно поменутог пројекта (у даљем тексту: Методологија) чини саставни дио ових смјерница и представља основ за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја на подручју Републике Српске.

Смјернице за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској у потпуности прате усвојену Методологију и односе се на све субјекте система безбједности саобраћаја који су дефинисани чланом 2. Закона о безбједности саобраћаја Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр. 63/11). Смјернице ближе дефинишу основе за развој система континуираног и периодичног мјерења основних индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској, са посебним акцентом на обавезе свих субјеката система безбједности саобраћаја у развоју система континуираног и периодичног мјерења индикатора безбједности саобраћаја.

С тим у вези, на основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08 и 11/09), а у вези са чланом 2. Закона о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 63/11), на 4. сједници одржаној 17. јануара 2019. године, Влада Републике Српске је донијела *Одлуку о усвајању Смјерница за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској (број: 04/1-012-2-122/19)*, а која је објављена у „Службеном гласнику Републике Српске“ бр. 6/19.

99

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08 и 11/09), а у вези са чланом 2. Закона о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 63/11), Влада Републике Српске, на Четвртој сједници, одржаној 17.1.2019. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

I

Усвајају се Смјернице за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској.

II

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-122/19
17. јануара 2019. године
Бањалука

Предсједник
Владе,
Радован Вишковић, с.р.

Узимајући у обзир да:

- (1) У Републици Српској у саобраћајним незгодама, гине око 115 и бива повређено око 3.150 људи годишње и да су укупни друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода око 172 милиона конвертибилних марака, односно око 2.1% бруто домаћег производа.
- (2) Ови огромни губици за друштвену заједницу су неприхватљиви. Грађани имају право да очекују стално унапређење безбједности саобраћаја и смањивање броја погинулих и повређених у саобраћају. Како би ово унапређење било одрживо, неопходно је стално развијати и унапређивати заштитни систем безбједности саобраћаја.
- (3) У циљу стручног и објективног праћења напретка у развоју система безбједности саобраћаја, успоставља се процес периодичног мерења основних индикатора система безбједности саобраћаја.
- (4) Индикатори безбједности саобраћаја омогућавају да се схвате и боље дефинишу проблеми безбједности саобраћаја, али и да се планирају ефективне мјере безбједности саобраћаја. Однос између постојећих и жељених вриједности индикатора одређује шта би требало предвидјети у програмима безбједности саобраћаја и које мјере треба предузимати.
- (5) Индикатори безбједности саобраћаја представљају било коју мјеру која је узрочно везана за саобраћајне незгоде и њихове посљедице и да представљају везу између посљедица саобраћајних незгода и мјера за смањење посљедица тих незгода.
- (6) Успостављање и праћење индикатора безбједности саобраћаја треба да унаприједи праћење постојећег стања заштитног система безбједности саобраћаја, да олакша разумијевање проблема, да омогући брзо мјерење ефеката појединих мјера и активности и међусобно поређење.
- (7) Индикатори су усвојени и дефинисани на основу досадашњих истраживања и најбоље свјетске праксе у области безбједности саобраћаја, а имајући у виду и досадашња искуства у праћењу индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској и Србији.
- (8) Република Србија је успоставила савремен и свеобухватан систем мјерења и коришћења индикатора безбједности саобраћаја. Република Србија и Република Српска, у својим стратегијама безбједности саобраћаја, користе индикаторе безбједности саобраћаја. Наиме, постојеће стање, кључни проблеми, прелазни и коначни циљеве су дефинисани и преко индикатора безбједности саобраћаја.
- (9) Стручна анализа индикатора безбједности саобраћаја омогућава и усмјерава креирање политика, стратегија и програма мјера у циљу унапређења у систему безбједности саобраћаја.
- (10) Индикатори безбједности саобраћаја дају комплетнију и реалнију слику стања безбједности саобраћаја него директни показатељи безбједности саобраћаја који се ослањају само на податке о саобраћајним незгодама и посљедицама незгода.
- (11) Република Српска има циљ да успостави најсавременију методологију снимања индикатора безбједности саобраћаја. После првих искустава у примјени, а најкасније после 5 година примјене, ова методологија ће се унапређивати, тако да прати најновија научна сазнања и најбољу праксу у развијеним земљама.
- (12) Република Српска је реализовала пројекат „*Методологије за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској и њихов значај за стратешко управљање безбједношћу саобраћаја*“ са циљем постављања основа за развој одрживог система праћења индикатора безбједности саобраћаја на националном и локалном нивоу.
- (13) Методологија за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској (у даљем тексту: Методологија) чини саставни дио ових смјерница и представља основ за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја на подручју Републике Српске.

Влада Републике Српске усваја следеће Смјернице за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја на подручју Републике Српске:

Члан 1.

Подручје примјене

- 1) Смјернице за мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској односе се на све субјекте системе безбједности саобраћаја дефинисаних чланом 2. Закона о безбједности саобраћаја Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр. 63/11), (у даљем тексту: субјекти система безбједности саобраћаја).

- 2) Методологијом предложена листа основних (кључних) и додатних индикатора безбједности саобраћаја се односе на све субјекте система безбједности саобраћаја.
- 3) Мјерење индикатора безбједности саобраћаја на националном, односно на локалном нивоу, односи се на све индикаторе који су дефинисани Методологијом, Стратегијом безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске 2013-2022 и овим смјерницама.
- 4) Субјекти система безбједности саобраћаја дужни су да редовно мјере индикаторе који се односе на организацију и управљање безбједношћу саобраћаја, а посебно индикаторе којима се мјере:
 - усмјеравање на резултате;
 - координацију;
 - прописе и примјену прописа;
 - финансирање и расподјелу ресурса;
 - промовисање;
 - праћење и процјену и
 - истраживање, развој и преношење знања.
- 5) Поред индикатора из претходног става, субјекти система безбједности саобраћаја дужни су да редовно мјере индикаторе безбједности саобраћаја који се односе на седам основних подручја (области) за развој индикатора и то:
 - Алкохол и дроге;
 - Брзина;
 - Заштитни системи;
 - Дневна свјетла;
 - Возила;
 - Путеви и
 - Здравствена заштита.
- 6) Носилац активности које се односе на мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја у Републици Српској је Агенција за безбједност саобраћаја.
- 7) Агенција за безбједност саобраћаја у сарадњи и уз подршку субјеката система безбједности саобраћаја реализује активности које се односе на мјерење и праћење индикатора безбједности саобраћаја који се односе на области из става 4. и става 5. овог изузев индикатора безбједности саобраћаја који се односи на алкохол.
- 8) Индикатор безбједности саобраћаја који се односи на алкохол мјери и прати се у сарадњи и уз подршку Министарства унутрашњих послова Републике Српске као носиоца активности.
- 9) Уколико субјекти из става 1. овог члана реализују пројекат мјерења и праћења индикатора безбједности саобраћаја који су финансирани или суфинансирани од стране трећих лица, дужни су да исте мјере и прате у складу са дефинисаном Методологијом.

Члан 2.

Дефиниције

- 1) **„Индикатори безбједности саобраћаја“** (енг. *“Road Safety Performance Indicators“*) представљају бројчане вриједности перформанси система безбједности саобраћаја, односно то су међуизлазни показатељи који мјере ниво промена у систему безбједности саобраћаја и који су високо корелативни са бројем саобраћајних незгода и њиховим последицама (коначни исходи).
- 2) **„Систем редовног мјерења и праћења индикатора безбједности саобраћаја“** подразумијева систем континуираног и периодичног мјерења основних индикатора безбједности саобраћаја на одређеној територији, у складу са Методологијом.

Члан 3.

Усклађеност мјерења на националном и локалном нивоу

Мјерење индикатора безбједности саобраћаја на националном, односно на локалном нивоу, врши се у складу са Методологијом.

Члан 4.

Мјесто индикатора безбједности саобраћаја у систему безбједности саобраћаја

Индикатори безбједности саобраћаја представљају везу између управљачких мјера (стратегија, акционих планова, мјера и акција у безбједности саобраћаја) и коначних исхода (саобраћајних незгода и њихових посљедица). Индикатори допуњују слику о стању и проблемима безбједности саобраћаја и прије него што се догоде саобраћајне незгоде (Слика 1.).

Слика 1. Хијерархија елемената система безбједности саобраћаја
(преузето из Тешић, М. (2018). *Оцењивање безбједности саобраћаја на основу композитног индекса безбједности саобраћаја*, Универзитет у Београду, Саобраћајни факултет, докторска дисертација)

Члан 5.

Специфичности јединица локалне самоуправе са аспекта безбједности саобраћаја

Пошто је свака јединица локалне самоуправе специфична, потребно је за сваку мјерити додатне индикаторе безбједности саобраћаја који су специфични за дату јединицу локалну самоуправу и вршити рангирање према успјешности.

Члан 6.

Процес увођења и коришћења индикатора безбједности саобраћаја

Процес увођења и коришћења индикатора безбједности саобраћаја се састоји од следећих корака:

- прецизно дефинисање ширег скупа индикатора безбједности саобраћаја,
- рангирање индикатора према значају и избор најважнијих (основних) индикатора који ће се редовно пратити,
- дефинисање начина мјерења основних индикатора,
- израда методологије прикупљања података за основне индикаторе,
- редовно мјерење основних индикатора и
- анализа и извјештавање о основним индикаторима.

Члан 7.

Кључни индикатора безбједности саобраћаја

Успостављање система праћења индикатора безбједности саобраћаја односи се на вишефазно увођење мјерења, праћења и компаративних анализа основних индикатора безбједности саобраћаја. У првој фази, потребно је мјерити следеће индикатора безбједности саобраћаја:

- проценат употребе сигурносних појасева код возача током вожње,
- проценат употребе сигурносних појасева код сувозача током вожње,
- проценат употребе сигурносних појасева код путника позади током вожње,
- проценат употребе заштитних система код дјеце током вожње,
- проценат употребе заштитних кацига код мопедиста и мотоциклиста током вожње,
- проценат употребе дневних свјетала током вожње,
- проценат употребе мобилног телефона од стране возача током вожње,
- структура возног парка регистрованих возила и
- проценат аутопутева у мрежи државних путева.

Друга фаза би обухватила додатне индикаторе који се могу утврдити теренским истраживањима:

- проценат прекорачења дозвољене брзине и
- проценат возача под утицајем алкохола.

У **трећој фази** били би укључени и они индикатори за које се подаци прикупљају из база података (на примјер, старост возног парка у саобраћају на путевима, проценат саобраћаја, тј. број возило километара на аутопутевима у односу на укупан број возило километара на мрежи и сл.).

Члан 8.

Дефинисање узорка за мјерење индикатора безбједности саобраћаја

Дефинисање узорка за мјерење индикатора безбједности саобраћаја се врши у складу са препорукама методологије, а у зависности од циљне групе (популације) која се истражује.

Члан 9.

Процес праћења индикатора безбједности саобраћаја

Процес праћења индикатора безбједности саобраћаја, као и процес мјерења, мора да буде редован и периодичан. Осим праћења тренутних вриједности индикатора безбједности саобраћаја, посебно је важно пратити успостављен тренд вриједности индикатора безбједности саобраћаја. Индикатора безбједности саобраћаја се прате на нивоу:

- јединица локалне самоуправе,
- полицијских управа и
- Републике Српске.

Члан 10.

Начин извјештавања о стању индикатора безбједности саобраћаја

Начин извјештавања о стању индикатора безбједности саобраћаја подразумијева:

- форму извјештавања,
- субјекте који припремају извјештај,
- субјекте којима се доставља извјештај и
- начин достављања, представљања и објављивања извјештаја.

Форма извјештавања може бити у облику:

- стандардног извјештаја и
- „ad-hoc“ извјештаја.

Стандардни извјештаји представљају извјештаје који се достављају унапријед дефинисаним корисницима (нпр. Влада Републике Српске, Савјет за безбједност саобраћаја, органи управе, министарства, управљачи путева, органи јединица локалних самоуправа, локални савјети за безбједност саобраћаја, итд.). Садржај (обухватност), форму и учесталост (временски период између извештаја) ових извјештаја дефинишу субјекти којима се достављају извештаји.

„Ad hoc“ извјештаји се припремају на основу посебног захтјева корисника (нпр. могуће је да неки од субјеката захтијева извјештај само о једном индикатору безбједности саобраћаја у конкретной јединици локалне самоуправе, итд.).

Члан 11.

Субјекти који се извјештавају о индикаторима безбједности саобраћаја

Субјекти којима се достављају извјештаји о индикаторима безбједности саобраћаја су:

- Влада Републике Српске, која даље извјештава Народну Скупштину Републике Српске,
- Министарство саобраћаја и веза,
- Министарство унутрашњих послова,
- Министарства надлежна за здравље, образовање, науку, и сл.,
- Органи јединица локалних самоуправа и локалне скупштине,
- Савјети и друга тијела за безбједност саобраћаја на свим нивоима,
- Заводи за статистику и
- Научне институције.

Извештаји се могу слати и другим субјектима на њихов захтјев и у складу са законом.

Члан 12.

Ревизија методологије за успостављање и праћење индикатора безбједности саобраћаја

Ревизије и евентуална унапређења методологије за успостављање и праћење индикатора безбједности саобраћаја потребно је вршити периодично, а најмање једном у пет година, тако што би се, научним истраживањем, сагледала достигнућа и развој научне мисли у вези индикатора безбједности саобраћаја, а потом унапређивала раније успостављена Методологија.

Члан 13.

Адресирање

Ове смјернице и цјелокупна Методологија са свим прилозима у електронској форми упућује се свим субјектима система безбједности саобраћаја у Републици Српској.

Члан 14.

Ступање на снагу

Ове смјернице ступају на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.